

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

ארון וכרובים - השראת שכונה וברית
לפרשות ויקהל-פקודי (על פי שיעור של הרב יהודה ראק)

(ה) **וַיבֵּא** אֶת הַבְּדִים
 בְּטַבַּעַת עַל צִלְעַת הָאָרֹן
 לְשֵׂאת אֶת הָאָרֹן :

(יד) **וְהִבֵּאתָ** אֶת הַבְּדִים
 בְּטַבַּעַת עַל צִלְעַת הָאָרֹן
 לְשֵׂאת אֶת הָאָרֹן **בְּהֵם** :

(טו) **בְּטַבַּעַת הָאָרֹן יִהְיוּ**
הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ :

(טז) **וְנָתַתְּ אֶל הָאָרֹן אֶת**
הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ :

(ו) **וַיַּעַשׂ** כַּפֹּרֶת זָהָב טְהוֹר
 אֲמִתִּים וְחָצִי אַרְכָּה וְאֲמָה
 וְחָצִי רְחֵבָה :

(יז) **וַיַּעֲשֵׂתָ** כַּפֹּרֶת זָהָב
 טְהוֹר אֲמִתִּים וְחָצִי אַרְכָּה
 וְאֲמָה וְחָצִי רְחֵבָה :

(ז) **וַיַּעַשׂ שְׁנֵי כָרְבִים זָהָב**
 מִקְשָׁה עֲשָׂה אֹתָם מִשְׁנֵי
 קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת :

(יח) **וַיַּעֲשֵׂתָ שְׁנַיִם כָּרְבִים**
 זָהָב מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם
 מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת :

(ח) כָּרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מְזָה
 וְכָרוֹב אֶחָד מִקְצֵה מְזָה מִן
 הַכַּפֹּרֶת עֲשֶׂה אֶת הַכָּרְבִים
 מִשְׁנֵי קְצוֹתָם :

(יט) **וַיַּעֲשֶׂה** כָּרוֹב אֶחָד
 מִקְצֵה מְזָה וְכָרוֹב אֶחָד
 מִקְצֵה מְזָה מִן הַכַּפֹּרֶת
תַּעֲשׂוּ אֶת הַכָּרְבִים עַל שְׁנֵי
קְצוֹתָיו :

(ט) **וַיִּהְיוּ** הַכָּרְבִים פְּרָשִׁי
 כְּנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים
 בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת
 וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו אֶל
 הַכַּפֹּרֶת **הֵיוּ פְּנֵי הַכָּרְבִים** :

(כ) **וַיִּהְיוּ** הַכָּרְבִים פְּרָשִׁי
 כְּנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים
 בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת
 וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו אֶל
 הַכַּפֹּרֶת **יִהְיוּ פְּנֵי הַכָּרְבִים** :

(כא) **וְנָתַתְּ אֶת הַכַּפֹּרֶת עַל**
הָאָרֹן מִלְּמַעַלָּה וְאֶל הָאָרֹן
תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן
אֵלֶיךָ :

(כב) **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם**
וְדַבַּרְתִּי אֵתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת
מִבֵּין שְׁנֵי הַכָּרְבִים אֲשֶׁר
עַל אָרֹן הָעֵדוּת אֶת כָּל אֲשֶׁר
אֲצַוֶּה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל :

הארון והכרובים בפרשתנו מופיעים בתיאור עשיתם בפועל. הפרשייה מבוססת באופן ישיר על הפרשייה בפרשת תרומה (פרק כ"ה, י - כ"ב), המצווה על עשייה זו. בשיעור השבוע נעסוק בתפקידם של הארון והכפורת, ונפתח בהשוואה בין שתי הפרשיות. להלן מופיעים הציווי והביצוע זה מול זה, כאשר ההבדלים מודגשים. מלבד השינוי העקבי מלשון ציווי ללשון עבר (והכנסת בצלאל), ושינויים לשוניים קטנים (הוספת "בהם", חסרון "ונתתה" לגבי הטבעות וכו'), ההבדל הבולט הוא שהתוכן מפסוקים ט"ו - ט"ז וכ"א - כ"ב שבתרומה חסר בויקהל. הבדל זה נובע מכך שפסוקים אלה מדברים על תפקידי הארון, הכפורת והכרובים, ועל הרכבת החלקים יחד, אך בפרשות ויקהל-פקודי עשיית המרכיבים הבודדים קודמת לצירוף החלקים למשכן השלם בסוף פרשת פקודי, שם ההרכבה באה בעקבות צווי נוסף (בפרק מ').

1. הציווי על הארון, הכפורת והכרובים:

עשייה (שמות ל"ז)

ציווי (שמות כ"ה)

(א) **וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת הָאָרֹן**
 עֲצֵי שֵׁטִים
 אֲמִתִּים וְחָצִי אַרְכּוֹ וְאֲמָה
 וְחָצִי רְחֵבוֹ וְאֲמָה וְחָצִי
 קִמְתּוֹ :

(ו) **וַיַּעֲשׂוּ** אָרֹן עֲצֵי שֵׁטִים
 אֲמִתִּים וְחָצִי אַרְכּוֹ וְאֲמָה
 וְחָצִי רְחֵבוֹ וְאֲמָה וְחָצִי
 קִמְתּוֹ :

(ב) **וַיַּצְפֶּהוּ** זָהָב טְהוֹר
 מִבֵּית וּמִחוּץ
וַיַּעַשׂ לוֹ זָר זָהָב סָבִיב :

(יא) **וַיַּצְפִּיתָ אוֹתוֹ** זָהָב טְהוֹר
 מִבֵּית וּמִחוּץ **תַּצְפֶּנּוּ**

(ג) **וַיִּצַק** לוֹ אַרְבַּע טַבַּעַת
 זָהָב עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו
 וּשְׁתֵּי טַבַּעַת עַל צִלְעוֹ
 הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבַּעוֹת עַל
 צִלְעוֹ הַשֵּׁנִית :

(יב) **וַיִּצְקֶתָ לוֹ** אַרְבַּע טַבַּעַת
 זָהָב, **וְנָתַתָּה** עַל אַרְבַּע
 פְּעֻמָּתָיו
 וּשְׁתֵּי טַבַּעַת עַל צִלְעוֹ
 הָאֶחָת וּשְׁתֵּי טַבַּעַת עַל
 צִלְעוֹ הַשֵּׁנִית :

(ד) **וַיַּעַשׂ** בְּדֵי עֲצֵי שֵׁטִים
וַיַּצֵּף אֹתָם זָהָב :

(יג) **וַיַּעֲשֵׂתָ** בְּדֵי עֲצֵי שֵׁטִים
וַיַּצְפִּיתָ אֹתָם זָהָב :

3. אלה דברי ראב"ע בפירושו הארוך כאן:

...מה טעם לומר 'ושתי טבעות', בתוספת הו"ו, ואילו היו הראשונות היה כתוב 'שתי טבעות', להודיע שהם ארבע טבעות זהב שהזכיר, כמשפט הלשון.

ראב"ע ממשיך ומסביר שאכן היו שמונה טבעות: ארבע טבעות תחתונות, ב'פעמותיו', כלומר - לפירוש זה - על יד רגליו של הארון; וארבע טבעות עליונות, על 'צלעותיו' (אולם, בפירושו הקצר פירש ראב"ע שהיו רק ארבע טבעות). שיטה זו מופיעה גם בתוספות יומא עב. ד"ה כתיב (אבל התוספות מסיימים במילים 'וצריך עיון').

בעייתיות דומה יש לגבי הכרובים, בפסוקים י"ח - י"ט: **וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֹבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מְשֻׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת וְעָשִׂה כְּרֹב אֶחָד מְקַצָּה מְזָה וּכְרֹב אֶחָד מְקַצָּה מְזָה מִן הַכַּפֹּרֶת תַעֲשׂוּ אֶת הַכְּרֹבִים עַל שְׁנֵי קְצוֹתָיו:**

עשיית הכרובים נכפלת, ושוב, עם ו' החיבור בין שני המפשטים: ראשית מופיע 'ועשית שנים כרובים זהב... משני קצות הכפורת', ואז מופיע שנית 'ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה'. גם היות הכרובים עשויים מקשה אחת מן הכפורת נכפלת: "מקשה תעשה אותם משני קצות הכפורת", ושוב "מן הכפורת תעשו את הכרובים על שני קצותיו"; ניתן היה לכתוב בפשטות:

וְעָשִׂיתָ כְּרֹב אֶחָד מְקַצָּה מְזָה וּכְרֹב אֶחָד מְקַצָּה מְזָה מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִן הַכַּפֹּרֶת

הסתירות בפרשה

מן הכפילויות בפרשייה אנו עוברים לסתירות ממש. בחלק הראשון של פסוק כ' כתוב:

וְהָיוּ הַכְּרֹבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפֹּרֶת...

האם הכנפיים היו פרושים למעלה, כלומר: אנכיים, פונים כלפי מעלה, או סוככים על הכפורת, כלומר, בכיוון אופקי?

רש"י מפרש, על פי הגמרא בסוכה ה:, ש'למעלה' איננו כיוון פניית הכנפיים, אלא מיקומם, כלומר - הכנפיים סככו מעל הכפורת, בגובה ראשי הכרובים. אולם, נראה שלא זוהי פשטות משמעות הביטוי.

אף החלק השני של פסוק כ' מכיל סתירה דומה:

...וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים:

גם כאן יש לשאול: האם פני הכרובים היו "איש אל אחיו", דהיינו זה אל זה, או "אל הכפורת", כלפי מטה? המפרשים (רשב"ם, ראב"ע, ועוד) פירשו שפני הכרובים היו אל אמצע הכפורת, כלומר כיוון הבטת הכרובים היה באלכסון, בשילוב שני הכיוונים. אולם, לפי זה בעצם אין הם מביטים זה בפני זה, ומבחינת משמעות הדברים הם מביטים רק אל הכפורת, וניתן היה לכתוב בפשטות רק

...אֶל אֲמֻצַּע הַכַּפֹּרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרֹבִים

לענייננו, כרגע הנקודה החשובה היא שיש בפרשיית הארון והכרובים בתרומה מה שאין בויקהל, וכל מה שבויקהל יש בתרומה. הכפילויות והסתירות, שנדבר עליהן בשיעור זה, קיימות בשתי הפרשיות באופן זהה, ופרשת תרומה מספקת לנו יותר אינפורמציה מאשר פרשת ויקהל. ממילא, נוכל למקד את העיון שלנו בפרשיית הארון והכרובים של פרשת תרומה, בשמות כ"ה.

הסתירות והכפילויות בפרשה

הכפילות הבולטת ביותר היא במצוות נתינת העדות בתוך הארון. תפקיד זה של הארון מופיע בפסוק ט"ז:

וְנָתַתְּ אֶל הָאָרֶן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:

וחוזר שוב בפסוק כ"א:

...וְאֵל הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:

ונשאלת השאלה: מדוע התורה חוזרת על עניין זה?

נעניין בפסוק י"ב:

וַיִּצְקֶתָ לּוֹ אַרְבַּע טַבְּעוֹת זָהָב, וְנָתַתָּה עַל אַרְבַּע פְּעֻמָּתָיו וְשִׁתִּי טַבְּעוֹת עַל צַלְעוֹ הָאֶחָת וְשִׁתִּי טַבְּעוֹת עַל צַלְעוֹ הַשֵּׁנִית:

הסברה אומרת שהיו סך הכל ארבע טבעות, שתיים מכל צד, שהרי זה כל מה שנצרך כדי להחזיק את הבדים. לפי זה, משמעות הפסוק הוא כלל ולאחר מכן פירוטו: ארבע טבעות, שהן שתיים ושתיים. אולם, בין שני חלקי הפסוק מופיע ו' החיבור, באופן שמשמעות הפסוק היא שיש סך הכל שמונה טבעות: ארבע על ארבע פעמותיו, ושתי טבעות על צלע אחת (עד כאן שש טבעות), ושתי טבעות על הצלע השנייה - סך הכל שמונה.

2. רש"י שם לב ל' החיבור כאן:

"ושתי טבעות על צלעו האחת" - הן ארבע טבעות שבתחילת המקרא, ופירש לך היאך היו, והיו"ו זו יתרה היא...

השאלה היא, כמובן, אם היא 'יתירה', מדוע היא כאן? לא רק ו' החיבור בעייתית כאן: גם אם ו' החיבור לא היה מופיע בנקודה זו בפסוק, היינו צריכים לשאול: מדוע התורה צריכה לכלול במשפט אחד את כל ארבע הטבעות, עם ציון מקומות ב'פעמותיו', וב'פניו', ולאחר מכן לחזור על ציוני הטבעות תוך פירוט הצדדים? האם לא ברור מכך שיש ארבע טבעות בארבע פינות הריבוע, ששתיים בהם הם בכל צלע? ואפילו תאמר שיש כאן איזו נקודת חידוש - אזי ניתן היה להסתפק בחלק השני של הפסוק, דהיינו להשמיט את חלקו הראשון ולכתוב רק: 'ויצקת לו שתי טבעות על צלעו האחת ושתי טבעות על צלעו השנייה'. מה ראתה התורה להאריך ולכפול את הדברים? יש מפרשים שהרחיקו לכת לפרש שאכן היו שמונה טבעות.

כרוב ויעף, וירא על כנפי רוח". ובמלכים ב', פרק י"ט, פסוק ט"ו נקרא ה' "יושב הכרובים".

ב. שמירה ושירות לשכינה. כך בגן עדן, גן ה', אשר הכרובים הועמדו שם לשמור את דרך הכניסה אליו (בראשית, פרק ג', פסוק כ"ד). בדומה לכך נמצא בישיעהו פרק ו', פסוקים א' - ב' לגבי ה'שרפים' (שאמנם לא מכונים שם 'כרובים'): "...ואראה את אדני יושב על כסא, רם ונשא... שרפים עומדים ממעל לו...". השרפים אינם נושאים את השכינה, אלא עומדים עליה כמשרתים. כמובן, השכינה איננה צריכה באמת לא נשיאה ולא שמירה ושירות, ושני סוגי הציורים באים לבטא את כבוד השכינה. אולם עדיין יש משמעות לשאלה: בציור המתבטא על ידי כרובי המשכן, איזה מבין שני התפקידים האלה ממלאים הכרובים?

בעל דברי הימים כנראה הבין שזה התפקיד הראשון.

4. כך נאמר בדברי הימים א כ"ח, יח לגבי הכרובים בבית ראשון:

וּלְמִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת זָהָב מְזַקֵּק בַּמֶּשֶׁק וּלְתַבְנִית הַמִּרְכָּבָה הַכְּרוּבִים זָהָב לְפָרְשִׁים וְסִכְכִּים עַל אֲרוֹן בְּרִית ה':
וכך נראה שמפרש הרמב"ן (בסוף הפתיחה לפרשת תרומה).

אולם, בציור אצלנו לא מדובר בכרוב אחד הנושא לבדו את השכינה כמו בשמואל ב', ולא בכרובים רבים הנושאים מרכבה כמו ביחזקאל, אלא בשני כרובים - כמו בגן עדן. כמו כן, האוריינטציה של הכרובים, המתבטאת בכיוון פניהם, איננה כלפי מעלה, כדרך נושאים, אלא באיזושהי צורה כלפי מקום באמצע (מבלי להגדיר בשלב זה את המקום המדויק). נראה שציור זה מתאים יותר לתפקיד השני, תפקיד השמירה והשירות.

5. כך למד גם חזקוני כאן:

"ופניהם איש אל אחיו" - דברים הללו מוכיחים שלא נעשו לתמונה כדי להשתחוות...עכשיו כשפני שניהם איש אל אחיו, ועוד ששני פניהם כבושים אל הכפורת מקום השכינה והתורה... הדבר ידוע כי לא היו שם רק לנוי, דוגמת שמשים, כעניין שנאמר: "שרפים עומדים ממעל לו".

שתי הבחינות בפרשה ושתי המשמעויות של הכרובים והמשכן

'בחינת הדיבור' ו'בחינת העדות'

הרב יהודה ראק רוצה להסביר את הכפילויות והסתירות בפרשה באמצעות תורת הבחינות של הרב ברויאר. לדעתו יש בפרשה שתי בחינות, והמפתח להבנת שתי הבחינות הוא הסתירה בדבר כיוון פני הכרובים.

'מידה ולא מידה'

כמו כן הציווי על הארון והכפורת מכיל כמובן גם מידות. כך ביחס לארון (שמות כ"ה י):

"וַעֲשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אֲמַתִּים וְחֲצִי אֲרָכּוֹ וְאִמָּה וְחֲצִי רָחְבּוֹ וְאִמָּה וְחֲצִי קִמְתּוֹ"

מידותיו הן - אורך, רוחב וגובה.

מידות הכפורת נזכרות גם הן (שמות כ"ה י"ז):

"וַעֲשִׂיתָ כַּפֹּרֶת זָהָב טָהוֹר אֲמַתִּים וְחֲצִי אֲרָכָה וְאִמָּה וְחֲצִי רָחְבָּהּ"

הכפורת מתוארת במידת אורך ורוחב, והיא איננה מתוארת במידת גובה.

הכרובים, לעומת זאת, מתוארים ללא כל מידה:

"וַעֲשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֻבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת"

ונשאלת השאלה מהו פשר שתיקה זו?

הרב שמעון קליין מסביר חסרון זה באופן הבא: מידה מייחסת קיום פיזי במרחב. מסגרת שבתוכה דבר קיים ומתפקד. מידות של כלי - מגדירות את תכולתו, המהווה בסיס לכל שימוש שיעשה בו. הארון הוא כלי, וככזה הוא נשען על חוקי הטבע. אך מובנת היא הגדרת מידותיו בשלושה ממדים - אורך, רוחב, גובה. הכפורת לעומתו מצוינת בשני ממדים - אורך ורוחב, וגובהה נעלם. כאמירה ראשונית ניתן לומר - הכפורת משמשת כחוליית חיבור בין הארון לבין כרובים שמעליו. במושגי התלמוד - היא ממוקמת בתפר שבין עשרת הטפחים התחתונים לבין העליונים. אי ציון גובהה, מייצר מידה של עמעום בממד המהווה את עיקרה, עמעום המאפשר מידה של הפשטה. הכרובים הם מקום ההתוועדות. בהקשרים אחרים מתלווה אליהם ענן או ערפל - המכהים את הראייה המוחשית, מזמנים מפגש עם עולם שהוא מעבר למוחש. הכרובים הם מקום השכינה, המופשטת והרוחנית, וככאלה, שותק המקרא מלציין את גבולם ואת מידתם. בניסוח נוסף - הזמנה למפגש עם השוכן - "וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שֵׁם", תהיה במקום בו הכלי אליו הוא בא הוא מופשט ורוחני.

תפקיד הכרובים

לפני שנוכל לענות על שאלות אלה, נעזוב את הניתוח הטקסטואלי של הפרשה, ונעיין במושג הכרובים.

לא ניכנס כאן לשאלת מראה הכרובים וצורתם, אלא נתמקד במשמעותם. הכרובים במקרא הם דמויות מלאכים, המשמשים שני תפקידים:

א. נשיאת השכינה. במעשה מרכבה ביחזקאל פרק א', פסוקים ו' - י', הכרובים נושאים את השכינה. בשמואל ב', פרק כ"ב פסוק י"א נאמר באופן מליצי על ה': "וירכב על

- בבחינה אחת, אשר תקרא 'בחנית הדיבור', ייעוד הכרובים הוא להיות מלאכי שמירה המספרים את כבוד מקום הדיבור האלוקי שביניהם, על ידי שהם עומדים פניהם איש אל אחיו, פורשי כנפיים למעלה.
- בבחינה שנייה, אשר תקרא 'בחנית העדות', ייעוד הכרובים הוא להיות מלאכי שמירה המספרים את כבוד לוחות העדות שמתחת לכפורת, על ידי שהם סוככים בכנפיהם על הכפורת ופניהם אל הכפורת.

הסבר הסתירות והכפילויות לאור הבחינות

כפי שראינו, נתינת הלוחות לתוך הארון מופיעה בפרשת תרומה (פרק כ"ה) פעמיים. הפעם הראשונה היא בפסוק ט"ז, בתוך שבין הציווי על הארון עצמו (עם טבעותיו ובדיו) לבין הציווי על הכפורת והכרובים. כדי שלא תהיה כפילות בתוך בחינה אחת, עלינו לשייך את פסוק ט"ז לבחינת הדיבור. נמצא, שלמרות שבבחינת הדיבור לוחות העדות אינן ייעוד הכפורת והכרובים, הם בכל זאת ממלאים תפקיד בפרשה. הלוחות אינם מופיעים בסיום הפרשייה, כתיאור ייעוד, אלא בשלב ביניים, לאחר עשיית הארון. הלוחות אינם ייעוד כל פרשיית הארון והכרובים, אלא רק של הארון עצמו, כמרכיב אחד במסגרת המכלול. נמצא, שבבחינת הדיבור יש שני חלקים מרכזיים של הפרשה. הארון, עם טבעותיו ובדיו, מכיל את העדות; ועל הארון נמצא הכפורת עם הכרובים, היוצרים מסגרת לדיבור. נראה שההסבר כאן הוא ברור: הברית בין ישראל לה', אותה ברית אשר עליה הלוחות מעידים, היא התשתית והבסיס להתקיימות הדיבור האלוקי באוהל מועד, אותו דיבור המבטא את הוועדות ה' עם ישראל, את שכנתו בתוכם (שמות, פרק כ"ט, פסוקים מ"ב - מ"ה).

בבחינת הדיבור, הברית עומדת ברקע, והעיקר הוא הדיבור והשכינה. לעומת זאת, בבחינת העדות, העדות על הברית עומדת בעצמה במרכז, והיא הייעוד והקיום המרכזי כאן בפרשייה.

אלה הן בעצם שתי פרספקטיבות על תפקיד המשכן בכלל. מחד, המשכן כשמו כן הוא, מקום שכינה; "פה אשב כי איתיה" (תהילים, פרק קל"ב, פסוק י"ד). היחס הקונקרטי של ה' כלפי עם ישראל, המתבטא במנגנוני המשכן, הוא ייעוד ותכלית בפני עצמו. התנאי לכך הוא קיום ישראל את הברית, אך היחס עצמו, אשר ביטויו הנשגב ביותר הוא דיבור ה' אל משה באוהל מועד, הוא התכלית.

אולם, בהסתכלות אחרת, דווקא שמירת הברית על ידי עם ישראל, כפי שמתבטא בדברים הכתובים על הלוחות, היא תכלית עצמאית של המשכן. המודעות המתמדת של שכינה במרכז מחנה ישראל מופיעה כאן כאמצעי לכך שישראל יזכרו את ה', אשר הברית עמו כתובה במרכז

בבחינה אחת, פני הכרובים הם "איש אל אחיו", כלומר, הם עומדים ישר ומסתכלים כלפי האוויר שביניהם. בבחינה השנייה, פני הכרובים הם כלפי מטה, כלפי הכפורת. לדעת הרב ראק, הבדל זה משקף הבדל יסודי בין שתי הבחינות בדבר תפקיד הכרובים, או ליתר דיוק: בדבר מקום השכינה אשר עליה הכרובים 'שומרים', אותה הם משרתים.

פסוק הסיום של הפרשייה הוא:

וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת אֵת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

לפי פסוק זה, מקום הדיבור, מקום השכינה, הוא "בין שני הכרובים". הציוור שבו פני הכרובים הם זה אל זה תורם למיקום מקום השכינה במקום זה - באוויר שבין שני הכרובים, מעל הכפורת. פסוק הסיום מציין את ייעוד הכרובים, בהתאמה לבחינה בה צורת הכרובים מבטאת ייעוד זה. בבחינה זו, הכרובים מבטאים את כבוד מקום הדיבור האלוקי שביניהם.

לפי זה, גם הציוור השני צריך להצביע על ייעוד של הכרובים. פני הכרובים, בבחינה זו השנייה, הם כלפי מטה, "אל הכפורת". ייעוד הכרובים, לפי זה, מתמקד לא במקום הדיבור, בין הכרובים, אלא בכפורת ובארון - ובמה שבתוך הארון. נראה שיעוד זה מתבטא בפסוק שלפני האחרון, פסוק כא:

וְנָתַתְּ אֵת הַכַּפֹּרֶת עַל הָאֲרֹן מִלְמַעְלָה וְאֶל הָאֲרֹן תִּתֵּן אֵת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֵלֶיךָ:

נראה שבבחינה זו השנייה, פסוק כא הוא פסוק הסיום של הפרשייה, וייעוד הארון והכרובים הוא הלוחות שבתוך הארון. הכרובים פונים אל הכפורת המכסה על הלוחות ובכך מבטאים את כבוד הלוחות ומרכזיותם במשכן.

על פי דברים אלה ניתן בקלות להבין גם את הסתירה בעניין כיוון כנפי הכרובים. בבחינה שבה ייעוד הכרובים הוא בלוחות, והכרובים פונים אל הכפורת המכסה על הלוחות, הרי שכנפי הכרובים סוככים בכנפיהם על הכפורת. כנפי הכרובים יחד עם פניהם יוצרים ציור אחיד של כרובים הסוככים ומגנים על הכפורת. בכך, הכרובים הם המשך תפקודי של הכפורת עצמה, המכסה ומגנה על הלוחות שבתוך הארון.

לעומת זאת, בבחינה שבה ייעוד הכרובים הוא מקום הדיבור שביניהם, והם פונים זה אל זה, הרי שכנפי הכרובים פונים כלפי מעלה. הכרובים בבחינה זו מצטיירים כשומרי סף, העומדים משני צידי הדיבור הירד מלמעלה ויוצא מביניהם.

אם נסכם את מה שהעלינו עד כה, יש כאן בפרשייה שתי בחינות:

6. סיכום חלוקת הפרשה לבחינות

נסכם את הבחינות השונות, לפי מה שחילקנו, מפסוק ט"ז ואילך:

בחינת הדיבור:

(טז) ונתת אל הארץ את העדת אשר אתן אליך:

(יז) ועשית כפרת זהב טהור אמתים וחצי ארפה ואמה וחצי רחבה:

(יח) ועשית שנים כרבים זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת:

(כ) והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה ופניהם איש אל אחיו:

(כא) ונתת את הכפרת על הארץ מלמעלה:

(כב) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרבים אשר על ארץ העדת את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל:

בחינת העדות:

(יז) ועשית כפרת זהב טהור אמתים וחצי ארפה ואמה וחצי רחבה:

(יט) ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה מן הכפרת תעשו את הכרבים על שני קצותיו:

(כ) והיו הכרבים סככים בכנפיהם על הכפרת אל הכפרת יהיו פני הכרבים:

(כא) ונתת את הכפרת על הארץ מלמעלה ואל הארץ תתן את העדת אשר אתן אליך:

המשכן, וישמרו על הברית עם ה' (ראו שמות, פרק כ"ט, פסוק מ"ו).

גם את הסתירה בין פסוק י"ח לבין פסוק י"ט ניתן לבאר על פי דברים אלה:

(יח) ועשית שנים כרבים זהב מקשה תעשה אתם משני קצות הכפרת:

(יט) ועשה כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה מן הכפרת תעשו את הכרבים על שני קצותיו.

ההבדל המרכזי בין שני הפסוקים הוא בלשונות הציווי השונים - "ועשית" לעומת "ועשה". "ועשית" הוא לשון פתיחה של כלי במשכן, כפי שמופיע בפתיחת פרשיות הארון, השולחן והמנורה (עיינו פרק כ"ה, פסוקים כ"ג, כ"ה כ"ח ועוד). "ועשית" מופיע גם בציווי על הכפורת, בפסוק י"ז. לגבי הכפורת הדברים מובנים, שהרי היא איננה מחוברת בארון, אלא מהווה חפץ עצמאי. אולם, כיוון שהכרובים עשויים מקשה אחת עם הכפורת, מתבקש שהם יחשבו המשך לעניין הכפורת, ולא יזכו ללשון "ועשית" עצמאי. למרות זאת, בחינה אחת טורחת להדגיש את העצמאות התפקודית של הכרובים ביחס לכפורת.

מסתבר, לפי זה, לשייך את פסוק י"ח, עם לשון "ועשית", לבחינת הדיבור. תפקיד הכפורת הוא לכסות על הארון והלחות, בעוד תפקיד הכרובים הוא לבטא את מקום הדיבור והשכינה מעל לכפורת. יש יחס ברור ומוגדר בין שני תפקידים אלה: הברית היא התנאי והתשתית לדיבור, ולכן הכרובים צריכים להיעשות מקשה אחת עם הכפורת, לומר ששמירת הברית, מחד, והדיבור והשכינה, מאידך, הם מקשה אחת. למרות זאת, עדיין מדובר בתפקידים שונים, ולכן יש "ועשית" חדש. לעומת זאת, בבחינת העדות, הכפורת והכרובים יחד באים לסוכך ולהגן על לוחות העדות, ולכן לא שייך להשתמש ב"ועשית" חדש עבור הכרובים, אחרי הציווי על הכפורת.

הבדל נוסף בין פסוק י"ח לבין פסוק י"ט הוא שבעוד פסוק י"ח כורך את שני הכרובים יחד באותם ביטויים ("שנים כרובים זהב... משני קצות הכפורת"), פסוק י"ט עוסק בכל אחד מן הכרובים באופן עצמאי ("ועשה כרוב אחד מקצה מזה, וכרוב אחד מקצה מזה"). נראה שבבחינת הדיבור אין כרוב אחד יכול לתפקד כלל ללא חברו, שהרי כרוב אחד לבדו אינו מגדיר ותוחם את מקום הדיבור כלל. לעומת זאת, בבחינת העדות, כל כרוב בפני עצמו סוכך על הכפורת ופונה אליו, ויש משמעות לכל אחד מן הכרובים גם ללא חברו. משום כך, היחס בפסוק הוא לכל כרוב בפני עצמו.

גם את הכפילות ביחס לטבעות הארון יש ליחס לשתי הבחינות בפרשיה, אך לא ברור איזה מבין שני התיאורים שייך לאיזו בחינה.